

HÖGSTA DOMSTOLENS DOM

meddelad i Stockholm den 5 juni 2008

Mål nr

T 4101-06

KLAGANDE

Trygg-Hansa Försäkringsaktiebolag, 516401-7799
106 26 Stockholm

Ombud: Försäkringsjurist CH

MOTPART

Svenska Volkswagen Finans Aktiebolag, 556258-8904
151 88 Södertälje

Ombud: Advokat AB

SAKEN

Fordran

ÖVERKLAGADE AVGÖRANDET

Svea hovrätts dom den 15 september 2006 i mål T 8189-05

DOMSLUT

Högsta domstolen ändrar hovrättens domslut på det sätt att Trygg-Hansa Försäkringsaktiebolag förpliktas att till Svenska Volkswagen Finans Aktiebolag betala sexhundra-trettiofemtusensexhundra-fyrtio (635 640) kr jämte ränta enligt 6 § räntelagen från och med den 30 oktober 2002 till dess betalning sker.

Högsta domstolen förpliktar Trygg-Hansa Försäkringsaktiebolag att ersätta Svenska Volkswagen Finans Aktiebolag för rättegångskostnad i Högsta domstolen med trettio-två tusensjuhundra-femtio (32 750) kr, avseende ombudsarvode, jämte ränta enligt 6 § räntelagen från dagen för Högsta domstolens dom till dess betalning sker.

YRKANDEN I HÖGSTA DOMSTOLEN

Trygg-Hansa Försäkringsaktiebolag har yrkat att Högsta domstolen ogillar den av Svenska Volkswagen Finans AB förda talan, befriar Trygg-Hansa från skyldigheten att utge ersättning för Svenska Volkswagen Finans rättegångskostnader vid tingsrätten och i hovrätten samt förpliktar Svenska Volkswagen Finans att ersätta Trygg-Hansa för rättegångskostnader vid tingsrätten och i hovrätten.

Svenska Volkswagen Finans AB har bestritt ändring.

Parterna har yrkat ersättning för rättegångskostnader i Högsta domstolen.

DOMSKÄL

Din Bil Stockholm Norr sålde en bil genom ett avbetalningskontrakt med återtagandeförbehåll. Köpeskillingen var 903 000 kr med en kontantinsats om 290 000 kr. Din Bil överlät samma dag samtliga rättigheter enligt kontraktet till Svenska Volkswagen Finans AB (VW Finans). Trots att köparen endast betalade 29 000 kr av kontantinsatsen, lämnades bilen av misstag ut till honom. I strid mot kontraktet tecknade köparen inte någon försäkring för fordonet. Eftersom köparen inte heller betalade vare sig resterande kontantinsats eller den första månadsbetalningen, återtog VW Finans fordonet efter en överenskommelse med honom. Sedan fordonet sålunda kommit i VW Finans besittning, stals det ca tio dagar efter återtagandet.

Frågan i målet är om VW Finans kan få ersättning för stölden från sitt försäkringsbolag Trygg-Hansa. Försäkringen är en flytande motorfordonsförsäkring. I försäkringen ingår bl.a. en stöldförsäkring, som såvitt nu är av intresse omfattar fordon ”som försäkringstagaren äger”, och en restskuldförsäkring, som omfattar fordon ”som sålts på kredit med återtagandeförbehåll”.

Restskuldförsäkringen avser alla försäkringstagarens fordon av i försäkringsbrevet angivna fordonsslag, om fordonen sålts på kredit med återtagandeförbehåll. Försäkringen gäller till skydd för innehavaren av

sälj rättigheterna och täcker bl.a. skada genom stöld av fordonet, när köparen saknar kaskoförsäkring eller har kaskoförsäkring men försäkringsskyddet ändå inte gäller. Försäkringen gäller från leveransdagen. Ersättning betalas under förutsättning att köparen efter skadan inte fullgör amorteringarna enligt avbetalningskontraktet. Till grund för beräkningen av ersättningen läggs den vid skadetillfället återstående fordran enligt avtalet om kreditköp men högst vad som motsvarar fordonets marknadsvärde före skadan. Avdrag skall göras för amorteringar efter skadetillfället och för fordonets restvärde.

Parterna i målet är eniga om att restskuldsförsäkringen är tillämplig. VW Finans har dock hävdad att försäkringen för egna fordon skall täcka skadan, om restskuldsförsäkringen inte medför ersättning. Trots försäljningspriset och den begränsade amorteringen före återtagandet är det ostridigt att fordonets värde före stölden översteg säljarens restfordran.

I enlighet med parternas inställning prövar Högsta domstolen först huruvida restskuldsförsäkringen berättigar till ersättning för skadan.

Trygg-Hansa har gjort gällande att i förevarande situation – där fordonet återtagits av VW Finans – fordonets värde före stölden skall dras av, eftersom någon avräkning inte hade gjorts när fordonet stals, medan VW Finans har hävdad att risken låg kvar på köparen så att inget avdrag alls skall göras för fordonets värde.

Vad Trygg-Hansa sålunda har anfört rörande avräkningen kan inte vara avgörande för rätten till ersättning ur restskuldsförsäkringen. Om en säljare efter återtagande skulle ha meddelat köparen att denne hade ett visst belopp sig till godo, borde det inte medföra någon annan bedömning än om med-

delandet inte hade lämnats. Och om säljaren dessutom skulle ha betalat ut ett belopp som han efter återtagandet var skyldig köparen och sålunda hade avvecklat rättsförhållandet, skulle utbetalningen inte ha medfört att restskuldsförsäkringen därefter täckt säljarens intresse i fordonet.

Avgörande för om avdrag skall göras för fordonets värde vid tillämpning av villkoren för restskuldsförsäkringen måste i stället vara vem av säljaren och köparen som stod risken för varan. Efter avlämnandet till köparen står denne risken medan fordonet är i hans besittning. Skulle köparen överlämna fordonet till en kreditgivare som säkerhet för dennes fordran, ligger risken i princip kvar på köparen i dennes egenskap av ägare (se 10 kap. 4 § handelsbalken; jfr 12 kap. 2 § samma balk rörande anförtrott gods och NJA 1953 s. 409 angående presumtionsansvar beträffande lånad egendom). Frågan är emellertid om denna princip skall tillämpas när avbetalningsgods återtas av säljaren.

Ett återtagande sker regelmässigt i syfte att avveckla rättsförhållandet. Härvid realiserar säljarens säkerhet genom att han tillägnar sig varan. Köparen har då rätt att tillgodoräkna sig varans värde vid återtagandet (27 § andra stycket konsumentkreditlagen, 1992:830), alltså inte det pris som varan inbringar vid säljarens efterföljande försäljning. Avräkningen skall göras redan vid själva återtagandet, eftersom köparen har detentionsrätt ifall säljaren inte erlägger ett saldo som är till köparens förmån (28 § första stycket). Säljarens tillägnande får därför anses ske redan vid själva återtagandet, trots att köparen därefter har en rätt att återlösa varan, något som emellertid görs efter andra beräkningsgrunder (29 §) än om köparen vill hindra ett återtagande (25 § tredje stycket). Det anförda talar för att säljaren skall stå risken för varan från och med återtagandet. Att risken för varan

skulle ligga kvar på köparen, när säljaren utnyttjar att köparen inte gör gällande någon detentionsrätt och säljaren därefter dröjer med avräkningen, vore dessutom oacceptabelt från konsumentskyddssynpunkt.

VW Finans stod således risken för fordonet efter återtagandet. Det betyder att köparen skall tillgodoräknas det värde fordonet hade vid återtagandet trots att det därefter blev stulet. Därav följer att VW Finans inte hade något saldo att kräva från köparen. VW Finans krav på ersättning ur restskuldförsäkringen är därför ogrundat.

Eftersom en avbetalningssäljare tillägnar sig varan redan genom själva återtagandet och därefter står risken för varan, bör säljaren eller dennes rättsinnehavare åtminstone i de nu aktuella försäkringsvilkorens mening anses som ägare av det återtagna fordonet.

VW Finans yrkande om ersättning för skadan ur stöldförsäkringen för egna

fordon skall därför bifallas, trots att fordonet varit sålt på avbetalning och under en tid varit i köparens besittning.

I avgörandet har deltagit: justitieråden Leif Thorsson, Severin Blomstrand (referent), Torgny Håstad (särskilt yttrande), Per Virdesten och Anna Skarhed
Föredragande revisionssekreterare: Ove Nilsson

	BILAGA TILL PROTOKOLL 2008-05-06	
		Mål nr T 4101-06

SÄRSKILT YTTRANDE

Justitierådet Torgny Håstad tillägger:

”Även om ett fordon sålts på kredit med återtagandeförbehåll gäller restskuldsförsäkringen bara från leveransdagen. Restskuldsförsäkringen är således inte tillämplig om fordonet visserligen sålts på angivna villkor men ännu inte avlämnats.

Skulle ett fordon efter försäljning till köparen men före avlämnandet bli stulet hos säljaren eller annars skadas av våda, ligger risken normalt på säljaren (se 13 och 14 §§ köplagen och 8 § konsumentköplagen). Om skadan medför att det uppkommer ett väsentligt dröjsmål med avlämnandet av felfri vara, får köparen häva köpet (25 § köplagen och 13 § konsumentköplagen). Vid den efterföljande avräkningen skall säljaren återlämna vad köparen har betalat (se 64 § köplagen och 43 § konsumentköplagen). Härav följer att det blir säljaren som drabbas av förlusten.

Frågan uppkommer då, om säljaren har rätt till ersättning ur den flytande motorfordonsförsäkringens stöldmoment. Enligt försäkringsvillkoren förutsätter detta att säljaren ”äger” fordonet. Gör säljaren det, om han sålt fordonet och inte gjort äganderättsförbehåll utan bara återtagandeförbehåll?

Äganderätt anses sedan länge vara ett relativt begrepp i svensk och annan skandinavisk rätt. Medan man i många andra rättssystem anser att äganderätten övergår från säljaren till köparen vid en enda tidpunkt och att denna övergång avgör ett flertal rättsfrågor – inte bara skydd mot motpartens borgenärer utan även vem som bär risken för skada och vem som har rätt till avkastningen m.m. – föredrar vi i skandinavisk rätt att behandla olika frågor för sig för att få ett mer nyanserat system, varefter reglerna ofta formuleras utan användning av termen äganderätt. Se t.ex. lagen (1944:181) om redovisningsmedel och lagen (1944:302) om köparens rätt till märkt virke angående borgenärsskydd samt ovan nämnda paragrafer i köplagarna om risken och i 79–81 §§ köplagen angående avkastningen.

Även om man skulle begränsa sig till att använda skyddet mot motpartens borgenärer som kriterium på äganderättens övergång, kan man konstatera att reglerna inte ens då ger något klart utslag på äganderättens placering. Å ena sidan kan säljaren innehålla varan samt häva köpet och göra avräkning enligt köplagens eller konsumentköplagens regler, om köparen går i konkurs före avlämnandet och konkursboet inte inträder i avtalet (63 § köplagen). Å andra sidan har den som köper en vara för enskilt bruk av en näringsidkare skydd mot säljarens borgenärer genom avtalet och varans individualisering (se 49 § konsumentköplagen). Däremot är ett köp för näringsändamål inte skyddat mot säljarens borgenärer före avlämnandet, såvida köpet inte registrerats enligt lösöreköplagen. Det kan tilläggas att enligt svensk rätt ett återtagandeförbehåll har samma sakrättsliga verkan som ett äganderättsförbehåll (se NJA 1975 s. 222).

Att säljaren i försäkringsvillkorens mening skulle anses vara ägare till fordon som sålts för näringsändamål men inte för enskilt bruk, måste vara

uteslutet. Villkoret om försäkringstagarens äganderätt må vara meningsfullt för att utesluta exempelvis låntagare från försäkringsersättning, men äganderätt är inget bra instrument för att inom ramen för den flytande motorfordonsförsäkringen dra gränsen mellan bl.a. stöldmomentet och restskuldförsäkringen. Med en ändamålsenlig tolkning och omformulering av försäkringsvillkoren kunde saken uttryckas så att stödförsäkringen gäller när fordonet finns hos säljaren vid skadehändelsen (och denne står risken), vare sig fordonet ännu inte avlämnats eller återtagits, medan restskuldförsäkringen gäller när fordonet finns hos köparen vid skadehändelsen (och denne står risken).”